

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИ НАУЧЕН ЦЕНТЪР ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИЖЕВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. М. Т. КАЛАШНИКОВА
НАУЧНОЕ СООБЩЕСТВО “ПИСЬМЕННОЕ НАСЛЕДИЕ”
DIGITAL MEDIEVALIST SCHOLARLY COMMUNITY
ФОНДАЦИЯ „УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ“

Писменото наследство и информационните технологии

El’Manuscript–2014

Материали от V международна научна конференция
Варна, 15–20 септември 2014 г.

София · Ижевск
2014

Сборникът е издаден с финансовата подкрепа на Министерството на образованието и науката на Република България по процедура за подкрепа на международни научни форуми.

Отговорни редактори: проф. дфн В. А. Баранов
 доц. д-р В. Желязкова
 д-р А. М. Лаврентъев

Редактори: Нели Ганчева, Веселка Желязкова (български текст)
 О. В. Зуга, В. А. Баранов (руски текст)
 Кевин Хокинс (Kevin Hawkins) (английски текст)

Писменото наследство и информационните технологии [Текст] : материали от V международна науч. конф. (Варна, 15–20 септември 2014 г.) / отг. ред. В. А. Баранов, В. Желязкова, А. М. Лаврентъев. — София ; Ижевск, 2014. — 448 с.

Сборникът съдържа материали от конференция, посветена на разработването и създаването на съвременни средства за съхраняване, описване, обработка, анализ и публикуване на ръкописни и старопечатни книжовни паметници и исторически извори, а също и на въпросите за подготвянето на електронни ресурси в областта на хуманитаристиката и тяхното използване в научните изследвания и преподаването.

© Кирило-Методиевски научен център — БАН, 2014
© Ижевский государственный технический университет
им. М. Т. Калашникова, 2014
© Авторски колектив, 2014
© Лилия Тошкова — графичен дизайн на корицата, 2014

ISBN 978–954–9787–25–2

Дигитализация на Научния архив на БАН — състояние и перспективи

Ружа Симеонова, Цветана Величкова, Валентин Георгиев

Дигитализация, архивни документи, електронни описи, база данни

Digitization in the Scientific Archive of the Bulgarian Academy of Sciences: Status and Prospects

Ruzha Simeonova, Tsvetana Velichkova, Valentin Georgiev

Digitization in the Scientific Archives of the Bulgarian Academy of Sciences is currently focused on two areas: the creation of digital finding aids, name indexes and geographical indexes, and the digitization of important papers and documents at risk. Digitized inventories made in Word format are currently published on the website of the Scientific Archives. Master copies of digitized documents are stored in the TIFF format. This process aims to improve access to the archival wealth of the Scientific Archives for a wide range of users while preserving the original documents.

Научният архив на БАН води началото си още от Браилския период на Българското книжовно дружество (дн. БАН). Той е най-старият национален исторически архив не само по съдържанието на фондвата си база, но и институционално. Съхраняваните в него документи отразяват не само различните аспекти от историята на България, но и от историята на българската наука и нейната институция — БАН.

Част от документалното богатство на архива е систематизирано в редица колекции: старобългарски и славянски ръкописи; мемоари на политически и обществени дейци; документи от Средновековието и Възраждането; нотни ръкописи; илюстративни материали за музикалното минало на градовете в България, за художественото изкуство, за националноосвободителното движение на тракийските българи; географски карти; художествени произведения и пр. Сред тези материали има и много архивни документи на български, френски, немски, чешки, унгарски, гръцки, румънски и други езици, които представляват интерес за наши и чуждестранни изследователи и слависти от цял свят.

Научният архив (нататък НА-БАН) е публичен и една от неговите основни задачи е да предоставя информация по съдържанието на документите, които съхранява, както и да осигурява достъп на потребителите от всички професионални и социални групи. Във връзка с това и с новите тенденции в информационните технологии НА-БАН създава електронни архивни описи, именни и географски показалци, които са основна част от научносправочния апарат. Процесът

на дигитализация в Архива се извършва на следните етапи: 1. Сканиране на съществуващите описи и показалци и събиране на получените изображения в DJVU файлове, които да представят информацията във виртуалното пространство. 2. На базата на представените в интернет електронни копия или на съществуващите книжни описи се създават пълнотекстови техни варианти в MS Word формат. От получените файлове се генерират PDF файлове, които предоставят възможност за търсене на думи в тях и допълват вариантите, с които се представя информацията на справочния апарат в интернет. 3. Заключителният етап, към който се стремим, е включването на набраната информация в пълнотекстова база данни, обхващаща целия справочен апарат от фондовете на НА-БАН. 4. Успоредно с посочените по-горе дейности НА-БАН дигитализира текущо всички документи от особена важност или документи в риск.

С тези действия дигитализацията си поставя за цел да улесни достъпа до архивните документи, като същевременно ги запазва, което е особено важно за застрашените от тях.

В интернет пространството успешно се използва и първият напълно дигитализиран архивен фонд „Марин Дринов“, създаден по проект на НА-БАН и Института по математика и информатика при БАН.

НА-БАН съвместно с Централната библиотека на Академията дигитализира част от художественото документално наследство на австро-унгарския пътешественик Феликс Каниц. Цифровизираните копия на оригиналните акварели от неговия фонд ще могат да се видят също в интернет под формата на виртуална изложба.

НА-БАН участва в проекта на Кирило-Методиевския научен център „Кирило-Методиевското културно наследство и неговите български и европейски изменения“, финансиран от фонд „Научни изследвания“. По проекта бяха заснети славянските и старобългарските ръкописи от Научния архив на БАН, съхранявани в Сбирка X. Читалнята на архива предоставя работно място с компютър, закупен по проекта, със достъп до интранет сървър на Архива, през който дигитализираните ръкописи могат да се използват от наши и чуждестранни слависти. Оригиналите на ръкописите, които са от XI до XIX в., се съхраняват при специален режим в архивохранилищата на архива.

Перспективите, свързани с дигитализацията на НА-БАН, са подчинени на две основни задачи: отваряне на документалната база за по-широко и достъпно използване и запазването ѝ като важна част от културното национално наследство.